# 15
# Verduurzaming industrie

Verduurzaming industrie

Aan de orde is het **tweeminutendebat Verduurzaming industrie (CD d.d. 10/09)**.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het tweeminutendebat Verduurzaming industrie. Ik heet de leden van de Kamer welkom. Ik heet minister Hermans in vak K van harte welkom. Wij voeren het herfstregime; daar kan niet nu al een vraag over zijn, zeg ik tegen het lid Kostić. Het herfstregime houdt in dat ik één interruptie toesta op de appreciatie van de minister en enkel en alleen door de eerste indiener van de motie. Het lid Kostić gaat mij daarmee complimenteren. Gaat uw gang.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):
Alle compimenten aan de voorzitter! Ik heb het verzoek aan de Kamer of ik mee mag doen aan het debat.

De **voorzitter**:
Ik kijk even rond en ik zie dat de collega's met mij in een goede bui zijn. Ik zal uw naam noteren. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Thijssen van de fractie van GroenLinks-Partij van de Arbeid.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):
Dank, voorzitter. De doorbraak van groen staal is essentieel om de klimaatcrisis af te wenden en voor de strategische autonomie van Europa en van Nederland. Wel moeten er garanties komen voor de gezondheid van omwonenden en voor de belangen van werknemers. Daarin faalt het kabinet met de deal die eergisteren gepresenteerd werd. Mensen rond Tata leven korter. Kinderen moeten daar eigenlijk niet buitenspelen. Dat weet de minister. Waarom wordt de wil van de Tweede Kamer niet uitgevoerd? Er worden doelen afgesproken voor allerlei emissies, maar wat de gevolgen voor de gezondheid zijn van al die emissies bij elkaar, weet de minister niet. In weerwil van de Kamer is onafhankelijk advies om de gezondheid te verbeteren geen voorwaarde voor de deal. Mijn vragen daarover zijn de volgende. Waarom volgt zij de adviezen van gezondheidsexperts niet op? Waarom negeert zij de Tweede Kamer?

Naast omwonenden dreigen ook de werknemers het onderspit te delven. Nog maar in april zei Tata opeens dat een op de vijf staalarbeiders eruit zou moeten. Dat kan toch niet, als wij dadelijk 2 miljard van ons belastinggeld aan dit bedrijf gaan geven? Daarom dien ik de volgende motie in.

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de werknemers van Tata vijf jaar geleden weken hebben gestaakt omdat zij het voortbestaan van het bedrijf en daarmee van hun banen alleen mogelijk achten als de fabriek afscheid neemt van fossiel staal en overgaat op groen staal;

constaterende dat Tata Steel Nederland eerder dit jaar nog onverwacht aankondigde een op de vijf medewerkers te willen ontslaan;

overwegende dat het kabinet in gesprek is met Tata Steel Nederland om te komen tot maatwerkafspraken waarbij de overheid mogelijk miljarden gaat investeren en waarbij verscheidende bovenwettelijke afspraken worden gemaakt;

overwegende dat de Kamer eerder heeft besloten dat de huidige gezondheidsschade voor omwonenden door de vervuiling van Tata onacceptabel is en dat daarom de gezondheidsadviezen van de Expertgroep Gezondheid IJmond een harde voorwaarde voor afspraken met Tata moeten zijn;

verzoekt de regering te borgen in eventuele maatwerkafspraken met Tata Steel Nederland dat het personeel en de vakbonden zeggenschap hebben bij de volledige, langjarige uitvoering van de maatwerkafspraken, met name op het punt van omgang met werknemers,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Thijssen, Dijk en Verouden.

Zij krijgt nr. 268 (29826).

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):
Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan nodig ik graag de heer De Groot van de fractie van de VVD uit voor zijn bijdrage. Gaat uw gang.

De heer **Peter de Groot** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Ik heb twee moties meegenomen. De eerste luidt als volgt.

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bedrijven in cluster 6 door netcongestie geen nieuwe of zwaardere aansluitingen op het stroomnet kunnen krijgen, waardoor investeringsplannen stilvallen;

overwegende dat bedrijven voor hun investeringsbeslissingen behoefte hebben aan concrete en planbare informatie over wanneer zij kunnen rekenen op extra aansluitcapaciteit;

overwegende dat de huidige informatievoorziening van netbeheerders onvoldoende is omdat deze geen rechten verschaffen en te globale tijdspaden bevatten;

verzoekt de regering om in overleg met de netbeheerders te bewerkstelligen dat bedrijven in cluster 6 inzicht krijgen in een concreet en planbaar tijdpad voor hun aansluiting, zodat zij op basis daarvan investeringsbeslissingen kunnen nemen, en de Kamer hierover voor het einde van dit jaar te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Peter de Groot en Postma.

Zij krijgt nr. 269 (29826).

De heer **Peter de Groot** (VVD):
Dan de tweede motie, over de Nederlandse industrie.

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat onze industrie in zwaar weer verkeert vanwege torenhoge energieprijzen in Nederland en een ongelijk speelveld met de rest van Europa waardoor bedrijven naar het buitenland vertrekken en investeringen in verduurzaming worden opgeschort;

overwegende dat het daarom noodzakelijk is om het gelijke speelveld te herstellen en de energiekosten voor de industrie te drukken door bijvoorbeeld de IKC-regeling te verlengen of te zoeken naar een alternatief voor de volumecorrectieregeling;

overwegende dat de VCR en IKC-regeling onderdeel zijn van de discussie over fossiele subsidies terwijl deze juist ook de businesscase voor verduurzaming kunnen verbeteren;

spreekt uit dat fossiele subsidies die de betaalbaarheid van elektriciteit borgen, tijdelijk nodig kunnen zijn voor behoud en verduurzaming van de Nederlandse industrie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Peter de Groot.

Zij krijgt nr. 270 (29826).

Dank u wel. Dan nodig ik ... Nee, meneer Thijssen, we hebben afgesproken dat we alleen interrupties doen op de appreciaties. Ik nodig mevrouw Koekkoek van de fractie van Volt uit voor haar bijdrage. Gaat uw gang.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):
Dank u, voorzitter. We weten sinds maandag dat de grootste vervuiler van Nederland een miljardensubsidie gaat krijgen voor vergroening die vooral grijs is. Klimaat en gezondheid worden genegeerd. Bewoners van de IJmond blijven onbeschermd en toekomstige kabinetten worden chantabel gemaakt. Onze miljarden houden de industrie van het verleden in stand, terwijl ze nodig zijn voor de groene economie van de toekomst. Deze Tata-deal is een Tata-steal. Wat Volt betreft steken we die miljarden in iets nieuws in plaats van in het verleden. Daarom dienen we samen met de Partij voor de Dieren een motie in om deze maatwerkafspraken een halt toe te roepen.

Voorzitter. Over de relatie tussen het verdienmodel van Tata Steel en het gebruik van staalslakken heb ik de minister tijdens dit debat bevraagd. Die gaf toen kort gezegd aan dat ik bij de staatssecretaris moest zijn. Dat debat hebben we gisteren gevoerd. Daarmee blijft een belangrijk onderdeel heel onduidelijk. Tata mag direct uit de intentieverklaring stappen als het beleid over staalslakken voor Tata negatieve gevolgen heeft. Oftewel, zodra de verduurzaming en de bescherming van gezondheid te duur of te lastig worden, kan Tata zeggen: we doen niet meer mee. Daarmee wordt de vrijheid van de Kamer en het kabinet beperkt. Ik wil dat absoluut voorkomen, vandaar de volgende motie.

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat staalslakken schadelijk zijn voor het milieu en de gezondheid;

constaterende dat artikel 15, vierde lid, onder c, van de intentieverklaring breed te interpreteren is, waardoor de beleidsvrijheid van het kabinet en de Kamer worden beperkt en volksgezondheid en milieu in gevaar komen;

verzoekt de regering artikel 15, vierde lid, sub c, zo beperkt mogelijk te interpreteren indien een beroep wordt gedaan op de ontbindende voorwaarden door Tata Steel vanwege het nationaal beleid ten aanzien van staalslakken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Koekkoek en Kostić.

Zij krijgt nr. 271 (29826).

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):
Dank, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan nodig ik nu graag de heer Verouden van de fractie van NSC uit voor zijn bijdrage. Gaat uw gang.

De heer **Verouden** (NSC):
Dank u, voorzitter. In Nederland zijn er vijf grote industriële clusters: Rotterdam-Moerdijk, het Noordzeekanaalgebied, Chemelot in Limburg, het cluster Zeeland/Gent en het cluster Noord-Nederland. Buiten deze vijf clusters is er verspreid over het land nog een groot aantal andere belangrijke energie-intensieve bedrijven. Deze groep wordt aangeduid als het zesde cluster. Over deze groep bedrijven gaat onze motie.

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet recentelijk (aanvullend) 17 miljoen euro heeft vrijgemaakt voor de verduurzaming van cluster 6;

constaterende dat dit budget gereserveerd is voor ondersteuning van de casusaanpak en de regioaanpak voor cluster 6 onder het actieplan 2.0, in de zin van bijvoorbeeld kennisdeling en procesbegeleiding;

overwegende dat deze middelen dan niet concreet of rechtstreeks ingezet kunnen worden voor de forse investeringen die cluster 6-bedrijven moeten doen in hun fabrieken;

verzoekt de regering om ten minste de helft van het aanvullende budget aan te wenden voor verduurzamingsinvesteringen die groepen bedrijven moeten doen binnen de regioaanpak ten behoeve van de duurzame energievoorziening in hun regio (bijvoorbeeld energiehubs, aankoop van windmolens en/of zonnepanelen en/of batterijen) die ze niet kunnen financieren uit bestaande rijkssubsidies,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Verouden en Postma.

Zij krijgt nr. 272 (29826).

Dank u wel. Dan nodig ik nu graag mevrouw Rooderkerk van de fractie van D66 uit voor haar bijdrage. Gaat uw gang.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Dank, voorzitter. Een motie.

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet vooral inzet op vraagcreatie voor bestaande sectoren zoals staal en chemie;

overwegende dat juist nieuwe groene producten en innovatieve bedrijven essentieel zijn om de transitie te versnellen en Nederland internationaal concurrerend te houden;

overwegende dat het kabinet wel inzet op een versterkte aanpak van nieuwe industrie, maar geen expliciet beleid formuleert voor vraagcreatie naar hun producten;

van mening dat vraagcreatie niet alleen de bestaande industrie moet ondersteunen, maar ook nieuwe spelers een markt moet geven;

verzoekt de regering om bij de verdere uitwerking van beleid voor groene marktcreatie de scope te verbreden, en expliciet ruimte en instrumenten te reserveren voor de opschaling van nieuwe groene producten en innovatieve bedrijven,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Rooderkerk.

Zij krijgt nr. 273 (29826).

Dank u wel. Dan nodig ik nu graag het lid Kostić uit voor de bijdrage van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):
Dank u wel, voorzitter. Dit VVD-BBB-kabinet wil 2 miljard euro aan belastinggeld, geld van mensen thuis, geven aan de grootste vervuiler van Nederland, een bedrijf dat zich niet houdt aan afspraken, sjoemelt met uitstootcijfers, mensen kanker geeft en waarvan de toezichthouder zelfs zegt: dit bedrijf is calculerend en opportunistisch. Dat bedrijf krijgt een cadeau van VVD en BBB: 2 miljard euro. Dat is een slecht plan, zeggen experts. Het borgt de gezondheid van omwonenden niet. Daarom zeggen wij: stop op z'n minst nu de afspraken met dit demissionaire kabinet; laat het in ieder geval over aan een nieuwe Kamer en een nieuw kabinet.

Daarom heb ik twee moties.

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het demissionaire kabinet een joint letter of intent heeft gepresenteerd voor maatwerkafspraken met het Indiase bedrijf Tata Steel die klimaatdoelstellingen dichterbij zouden brengen;

constaterende dat deze joint letter of intent een financiële inzet van 2 miljard euro vanuit de overheid vraagt, terwijl er nu in het Klimaatfonds slechts 649 miljoen is gereserveerd voor maatwerkafspraken en er dus extra geld vrijgemaakt zou moeten worden;

constaterende dat het kabinet demissionair is en daarmee een beperkt mandaat heeft om zulke verstrekkende en kostbare afspraken te maken;

constaterende dat er geen harde garanties zijn opgenomen voor de gezondheid van omwonenden, omdat adviezen van de Expertgroep Gezondheid IJmond over bijvoorbeeld ultrafijnstof, benzeen et cetera in de joint letter of intent niet zijn overgenomen;

constaterende dat de aanpak van de bestaande vervuiling door staalslakken in de joint letter of intent onduidelijk blijft;

constaterende dat er niets in de joint letter of intent is opgenomen over werknemers die in de huidige ontslagronde hun baan verliezen en ook niets over toekomstige winstdeling of inspraak voor werknemers;

verzoekt de regering om de onderhandelingen over maatwerkafspraken met Tata Steel voorlopig stop te zetten en eventuele nieuwe gesprekken over te laten aan een nieuw kabinet,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Kostić en Koekkoek.

Zij krijgt nr. 274 (29826).

---

Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Adviescommissie Maatwerk Verduurzaming Industrie en de Expertgroep Gezondheid IJmond een gezamenlijk advies hebben uitgebracht op basis van de concept letter of intent met Tata Steel;

constaterende dat het kabinet aangeeft dat de adviezen deels zijn overgenomen in deze letter of intent;

overwegende dat het voor de Kamer relevant is om goed inzicht te krijgen in de perspectieven van de ingestelde adviescommissies op de definitieve joint letter of intent;

verzoekt de regering de Adviescommissie Maatwerk Verduurzaming Industrie en de Expertgroep Gezondheid IJmond om een schriftelijke reactie te vragen op de definitieve joint letter of intent en de mate waarin hun adviezen hierin zijn meegenomen;

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Kostić en Koekkoek.

Zij krijgt nr. 275 (29826).

Kamerlid **Kostić** (PvdD):
Ik denk dat dat laatste wel het minste is wat deze Kamer kan doen voor de omwonenden. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De minister heeft aangegeven een ruime vijf minuten nodig te hebben voor de appreciatie van de moties. Ik schors een ruime vijf minuten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het tweeminutendebat Verduurzaming industrie. We zijn toegekomen aan de beantwoording van de vragen en de appreciatie van de moties door de minister. Ik geef u graag het woord. Gaat uw gang.

Minister **Hermans**:
Voorzitter, dank u wel. Ik begin met de vraag van de heer Thijssen over de adviezen van de gezondheidsexperts. De woorden van de heer Thijssen waren: waarom negeert het kabinet die? Ik kan daar direct bij zeggen dat het kabinet die adviezen niet negeert. De adviezen van de experts zijn zo veel als mogelijk verwerkt in de definitieve JLoI, die u afgelopen maandag heeft gezien. Er zijn nieuwe stoffen toegevoegd aan de JLoI. Er zijn ook inspanningen opgeschreven over het meten en monitoren van de effecten op die stoffen. Dat moet echt een plek krijgen in de maatwerkafspraak. De gezondheidsafspraken worden in kaart gebracht met de GER, de gezondheidseffectrapportage. Die wordt ook weer zo veel als mogelijk betrokken bij de uitwerking van de maatwerkafspraak.

De **voorzitter**:
Kort, meneer Thijssen.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):
Er komt een gezondheidseffectrapportage. Een onafhankelijke expertgroep gaat dan zeggen welke maatregelen je moet nemen om gezondheidswinst te boeken. Die adviezen negeert de minister, want de minister zegt: we gaan als politiek zelf wel besluiten wat we dan gaan doen. Dat is zo kwalijk aan wat er nu is opgeschreven in de concept maatwerkafspraak.

Minister **Hermans**:
Dit is gewoon niet waar. Er is een concept-JLoI gemaakt. Conform de werkwijze in de maatwerkaanpak heeft de adviescommissie daarop gereageerd. Bij deze specifieke JLoI zijn ook de gezondheidsexperts betrokken en eraan toegevoegd. Het advies van de maatwerkcommissie dat afgelopen maandag is meegestuurd met de stukken, is het advies dat de commissie heeft gegeven op de concept-JLoI. Nadat dat advies is gekomen, is de concept-JLoI verwerkt in de definitieve JLoI. Adviezen zijn dus zo veel als mogelijk al in de JLoI verwerkt en een groot deel wordt ook nog verder uitgewerkt in de definitieve maatwerkafspraak.

De **voorzitter**:

Supersonisch kort voordat we in een welles-nietesdiscussie terechtkomen. Gaat uw gang.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):
Ik hoop even dat het geen onwelwillendheid is. Het gaat erover dat er een gezondheidseffectrapportage moet komen. Die gaat er komen. Die komt er nadat deze JLoI is gesloten. Op basis van die gezondheidseffectrapportage weten we: wat zijn nou de gezondheidseffecten? Dan kan de expertgroep advies geven over: hoe zorgen we dat er gezondheidswinst komt? Dat kunnen ze nu nog niet doen. Dat is hoe we er eerder over hebben gepraat. De minister heeft gelijk dat de experts nu ook iets gezegd hebben en dat er ook iets is gedaan met die adviezen, niet helemaal maar wel voor een stukje. Het gaat mij erom dat we die nieuwe tool nodig, die gezondheidseffectrapportage. Daar moeten adviezen over komen. Daarvan zegt de minister nu: die negeer ik, die ga ik niet als harde voorwaarde opnemen in de afspraken met Tata.

Minister **Hermans**:
Die gezondheidseffectrapportage wordt, zoals ik net ook zei in mijn eerste antwoord, betrokken bij het opstellen van de maatwerkafspraak.

De **voorzitter**:
Gaat u verder met de appreciatie van de moties.

Minister **Hermans**:
Dan kom ik bij de motie op stuk nr. 268 van de heer Thijssen. In het debat hebben wij veel met elkaar over deze motie gesproken. Deze gaat namelijk over het borgen dat personeel en vakbonden zeggenschap hebben bij de volledige langjarige uitvoering van de maatwerkafspraak, met name op het punt van omgang met werknemers. Ook onder verwijzing naar het debat moet ik deze motie ontraden. Werknemers hebben een essentiële rol in de transitie. Ze waren afgelopen maandag ook bij de ondertekening van de JLoI. Maar de inspraak is georganiseerd via de ondernemingsraad in de wet. Ik kan daarop nu geen uitzondering maken voor deze specifieke afspraak. Wat ik wel wil toezeggen aan de heer Thijssen, is dat ik in gesprek ga met Tata over hoe de betrokkenheid van werknemers en ook van de bonden verder wordt vormgegeven in het hele proces, en dat ik daarover de Kamer dan natuurlijk zal informeren.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 268 wordt ontraden, maar de minister doet tegelijkertijd ook een toezegging.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):
Dat is fijn, maar die is niet genoeg. De minister kan wel bovenwettelijke afspraken maken, want de hele maatwerkafspraak is een bovenwettelijke afspraak. De minister kan dus wel zeggen: ik wil dat de vakbonden betrokken worden bij alles wat werknemers raakt. Volgens mij is het superbelangrijk dat we de steun van de werknemers houden in deze enorme transitie. Ik vraag het de minister nog één keer: geef het oordeel Kamer. Volgens mij doen we dan iets heel goeds in klimaatrechtvaardigheid.

Minister **Hermans**:
Ik vind de betrokkenheid van groot belang. Ik benadruk nogmaals: de werknemers, bij monde van de bonden, waren afgelopen maandag ook aanwezig. Ik heb zelf ook nog even met hen gesproken. Ik vind het ook belangrijk dat die betrokkenheid blijft. Ik blijf de motie ontraden, maar herhaal nog een keer mijn toezegging.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 269.

Minister **Hermans**:
De motie op stuk nr. 269 van de heer De Groot en mevrouw Postma over de cluster 6-bedrijven kan ik oordeel Kamer geven. Ik moet er wel het volgende bij zeggen. We gaan het allemaal in kaart brengen zoals de motie vraagt, maar we hebben een maatschappelijk prioriteringskader. Dat blijft natuurlijk wel gelden, als er capaciteit beschikbaar komt en als het nodig is dat de betreffende partijen voorrang hebben bij de verdeling van beschikbare capaciteit. Dat kan dan soms ook even balen zijn voor cluster 6. Maar ik geef de motie verder oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Ik zie de heer De Groot instemmend knikken. De motie op stuk nr. 269 krijgt oordeel Kamer. Dan de motie op stuk nr. 270.

Minister **Hermans**:
De motie op stuk nr. 270 is een spreekt-uitmotie, dus daarover geef ik geen oordeel.

Dan de motie op stuk nr. 271 van mevrouw Koekkoek. Die vraagt mij om het artikel met de ontbindingsgrond over de staalslakken smal of heel strikt te interpreteren. Ik hecht eraan te zeggen dat dit echt het beleidsterrein van de staatssecretaris is. Ik ga wel tot een oordeel komen, maar zeg dit ook voor de zuiverheid. Wat ik niet kan doen, is nu via allerlei moties de JLoI gaan inkaderen, want ik heb daar afgelopen maandag een handtekening onder gezet. In de JLoI is afgesproken dat Tata kán opzeggen, als er nationaal beleid op staalslakken komt dat de businesskant significant negatief beïnvloedt. Dat kunnen zij dus alleen doen zolang de JLoI er is. Stel dat het lukt om tot een definitieve maatwerkafspraak te komen, dan is er een afspraak. Dan is er een overeenkomst. Dan geldt die opzeggrond natuurlijk niet meer. Dus het geldt alleen voor de periode dat er gesproken wordt om te komen tot de definitieve maatwerkafspraak. Ik hoop en heb er ook vertrouwen in dat we die grond in de JLoI niet hoeven in te roepen. Ook hoop ik dat de maatregelen die worden genomen tegen de huidige problemen, voldoende zijn voor de zorgen die hier leven en die ik herken en erken. Tegelijkertijd hoop ik dat er een businesscase blijft waarmee we tot een maatwerkafspraak komen.

De **voorzitter**:
En wat is daarmee de appreciatie van deze motie?

Minister **Hermans**:
Ik ontraad de motie. Excuus, voorzitter.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 271 wordt ontraden.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):
We hebben gisteren dat debat gevoerd met de staatssecretaris. Ik dien de motie hier in, omdat deze minister de hoeder is van de JLoI. De staatssecretaris kon gisteren in mijn optiek onvoldoende duidelijk maken wanneer die ontbindende voorwaarden wel in werking zouden treden. Ik begrijp dus heel goed dat het ene gaat over het beleid over staalslakken en het andere over de hele deal, maar die twee zijn door deze clausule met elkaar verbonden. Ik wil voorkomen dat als de Kamer dadelijk bijvoorbeeld zegt dat je staalslakken niet meer mag gebruiken voor een toplaag, bijvoorbeeld onder een speeltuin, Tata zich zou beroepen op deze ontbindende voorwaarde. Die zekerheid wil ik wel hebben. Ik voel licht tussen de staatssecretaris en de minister. Daarom dien ik deze motie in. Ik wil die juridische zekerheid hebben.

Minister **Hermans**:
Volgens mij zit er geen licht tussen de staatssecretaris en mijzelf. Wij hebben samen die handtekening gezet. De voorwaarde zoals die hier luidt, betekent dat er voor Tata Steel een ontbindende voorwaarde geldt als zij zeggen dat er door dit beleid een businesscase ontstaat die voor hen niet meer rendabel is. Overigens zitten er in de JLoI die we nu hebben ook ontbindende voorwaarden voor de Staat, de rijksoverheid. Maar in algemene zin geldt voor het kabinet dat wij maatregelen zullen nemen en het beleid zullen maken en vormgeven dat nodig is om staalslakken op een veilige manier te kunnen toepassen. Daar zullen we dus op geen enkele manier aan toegeven of concessies op doen. De uiteindelijke weging — wat het betekent voor Tata Steel, hoe zij kijken naar de JLoI en of het kan uitmonden in een definitieve maatwerkafspraak — ligt echt bij het bedrijf zelf.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 271 heeft de appreciatie: ontraden. Nee, mevrouw Koekkoek, we hebben één interruptie per appreciatie afgesproken. De motie op stuk nr. 272.

Minister **Hermans**:
De motie op stuk nr. 272 van mevrouw Postma, maar bij monde van ... Ik heb hier "de heer Koops" staan, maar dat klopt helemaal niet.

De **voorzitter**:
Het is de heer Verouden.

Minister **Hermans**:
Ja, precies. Die motie gaat over het aanvullende budget voor de cluster 6-bedrijven. Ik moet die motie ontraden.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 272: ontraden.

Minister **Hermans**:
Daar hebben we in het debat een hele discussie over gevoerd, dus daar zou ik het bij willen laten.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 273.

Minister **Hermans**:
De motie op stuk nr. 273 van mevrouw Rooderkerk, over de vraagcreatie en het verbreden van de scope, geef ik oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 273 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Hermans**:
De motie op stuk nr. 274 van het lid Kostić zegt kort en goed: stop met de onderhandelingen met Tata. Ik moet die motie ontraden. We hebben in de JLoI afgesproken om in een jaar tot een definitieve maatwerkafspraak te komen. Dat is een ambitieus tijdspad, maar het zou moeten kunnen. Ik zet geen onomkeerbare stappen. Er is nog alle gelegenheid en mogelijkheid voor vragenrondes, hoorzittingen en wat dies meer zij. Dit nu stopzetten leidt echt tot gigantische vertraging. Maar nogmaals, ik zet geen onomkeerbare stappen.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 274 wordt ontraden. De motie op stuk nr. 275.

Minister **Hermans**:
De motie op stuk nr. 275 van het lid Kostić vraagt om de Adviescommissie Maatwerkafspraken Verduurzaming Industrie en de expertgroep om een schriftelijke reactie te vragen op de definitieve JLoI. Ook deze motie moet ik ontraden. We hebben een heel proces afgesproken bij het vormgeven van de maatwerkaanpak. Ik hecht eraan daaraan vast te houden. Bij alle maatwerkbedrijven adviseert de Adviescommissie Maatwerkafspraken op de concept-JLoI. Vervolgens beslist het kabinet op basis daarvan om wel of geen JLoI te ondertekenen. In dit geval hebben we het concept ook nog aangepast. Gelet op het belang van gezondheid heeft de expertgroep ook een rol gekregen in het proces. Verder staat het de Kamer natuurlijk vrij om alle vragen te stellen, ook aan de expertgroep en de adviescommissie.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 275 wordt ontraden.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):
Ik hoor alleen maar: "Het kabinet bepaalt. We hebben de JLoI al getekend, dus de Kamer kan niet bijsturen." Dit is een simpel verzoek, zodat de Kamer kan inschatten wat die JLoI nou echt betekent voor de gezondheid en in hoeverre die echt goed is geborgd in de JLoI, wat de minister beweert. De Kamer zegt met deze motie tegen de minister: vraag die twee expertgroepen om naar de definitieve versie te kijken. Dat is toch een normale vraag? We willen eigenlijk

gewoon een eindtoets van deze twee expertgroepen, omdat de minister zegt dat ze hun adviezen zo veel mogelijk heeft overgenomen. We willen dat heel graag van ze horen. Dat is een heel normaal, redelijk verzoek.

Minister **Hermans**:
Zoals ik al zei, hebben we toen we de maatwerkaanpak werd vormgegeven afspraken gemaakt over wie wat wanneer adviseert en wie een rol heeft in het proces. Ik hecht eraan om daar dan ook aan vast te houden en niet onderweg de spelregels te veranderen. Natuurlijk heeft de Kamer vragen voor het kabinet, voor de adviescommissie en voor de gezondheidsexperts. Dat begrijp ik heel goed. Die vragen kunnen in de komende periode natuurlijk in allerlei vormen nog gesteld worden.

De **voorzitter**:
Heel kort, lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):
Het kabinet, de minister, zegt dat de Kamer altijd vragen mag stellen aan de expertgroepen. Dat is precies wat deze motie doet. Die vraagt het minimale, namelijk om de expertgroep nog te laten kijken naar de definitieve versie van de JLoI, zodat we weten waar we iets van moeten vinden en of die gezondheid geborgd is. Dan zegt de minister: ik ontraad het. De minister blijft de Kamer buitenspel zetten. Ik vind het echt kwalijk. Het gaat om 2 miljard euro aan belastinggeld van mensen thuis. Als dit het beleid van de VVD en BBB is, dan belooft het niet veel goeds.

Minister **Hermans**:
Dit is beleid dat door het kabinet, ook het vorige kabinet gemaakt is ten aanzien van de maatwerkaanpak. De motie vraagt aan mij, aan het kabinet, om opnieuw advies te vragen aan de Adviescommissie Maatwerkafspraken. Daarvan zeg ik: ik kan dat niet doen, omdat ik dat niet zuiver vind in de afspraken die we gemaakt hebben. Maar er zijn natuurlijk allerlei vormen, zoals technische briefings en hoorzittingen, om die maatwerkcommissie en de gezondheidsexperts om hun mening te vragen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dan zijn we volgens mij klaar met de appreciaties.

Minister **Hermans**:
Zeker.

De **voorzitter**:
Dan dank ik de minister. Ik dank de leden.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:
Ik schors voor enkele seconden.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.